OMAGIU MEMORIEI LUI LUDOVIC SPIESS

(Costin Popa – 13 mai 2008)

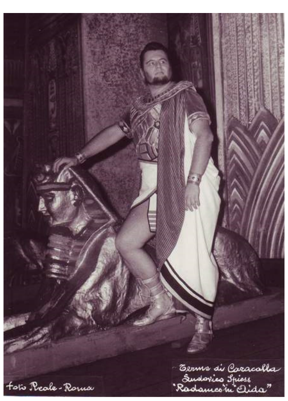

Astăzi ilustrul tenor ar fi împlinit 70 de ani. Cu două zile înainte, Opera Națională bucureșteană i-a omagiat memoria printr-un spectacol cu **Aida** de Verdi pentru care s-a pregătit în mod deosebit: a invitat oaspeți străini în distribuție, a amplasat la intrarea în sală un panou comemorativ cu fotografii, programe și afișe, a realizat un fundal sonor în foyer cu vocea lui Spiess, a lansat comunicate de presă. Pe cortină era proiectată o fotografie a tenorului într-unul din marile sale roluri, Radamès din **Aida**, imagine preluată dintr-un spectacol memorabil de la Terme di Caracalla din Roma. În plus, și cel mai important, i-a adresat o invitație specială directorului Operei de Stat din Viena, Ioan Holender, invitație onorată imediat, acesta sosind fulger la București pentru mai puțin de 24 de ore și rostind o alocuțiune care s-a transformat, practic, în secvența centrală a serii.

Un gest rarisim

Au fost minute impresionante, de rememorare, spuse cu căldură, radiind de umanism și, nu în ultimul rând, rostite cu farmecul nedezmințit al oratorului de șarm al adresării chiar în momente de aducere aminte, totul inspirat de colaborarea, apropierea, prietenia cu cel omagiat, care a adunat peste patru decenii. Într-adevăr, Ioan Holender și Ludovic Spiess s-au cunoscut la Viena în anii în care succesele tânărului tenor au bulversat Europa. Deja faimosul actual director al Operei vieneze a recunoscut fără ezitare că „a avut cariera legată de cea a lui Spiess" și nu s-a sfiit să afirme că el însuși „a devenit cunoscut în lume în cei 22 de ani cât a condus Agenția de Impresariat Holender datorită lui Ludovic Spiess". Minunată pildă de recunoștință, gest rarisim în zilele noastre! (Se știe că managementul impresarial a fost pentru Ioan Holender rampa de lansare către directoratul unuia din cele mai mari teatre de operă din lume, în care timișoreanul și-a depășit prin longevitate în funcție toți înaintașii, de la Gustav Mahler la Herbert von Karajan.)

Carieră uimitoare

Ludovic SPIESS în AIDA

Celebritatea carierei de 25 de ani a lui Ludovic Spiess este bine cunoscută, după cum binecunoscute sunt marile teatre în care a cântat (amintesc numai Scala, Colón, San Francisco Opera, Metropolitan, Covent Garden, Opera din München, Teatro di San Carlo din Napoli, Festivalul de la Salzburg și, bineînțeles, Opera din Viena în care a susținut nu mai puțin de 72 de spectacole însumând 11 roluri din repertoriul italian, german și ceh), binecunoscuți sunt celebrii artiști care i-au fost parteneri (de la Birgit Nilsson și Nicolae Herlea la Nicolai Ghiaurov și Elena Cernei, de la Anna Moffo și Dietrich Fischer-Dieskau la Virginia Zeani și Christa Ludwig, de la Leonie Rysanek și Montserrat Caballé la Mirella Freni și Eberhard Wächter etc.) sau legendarii șefi de orchestră care l-au avut în distribuții, Herbert von Karajan, Leonard Bernstein, Karl Böhm, Josef Krips, Riccardo Muti,

Francesco Molinari Pradelli ș.a., binecunoscute sunt înregistrările discografice care astăzi fac înconjurul lumii (**Boris Godunov** de Musorgski, **Fidelio** de Beethoven, **Dalibor** de Smetana, **Ifigenia în Aulida** de Gluck etc.).

Remarca directorul Holender că Ludovic Spiess nu a evitat niciodată teatrele „periculoase” („groapa cu lei” de la Napoli!) și și-a înfățișat arta în toată plenitudinea ei, cu curaj, cu același curaj care i-a conferit siguranță și dezinvoltură la audiția de succes în fața temutului von Karajan. Pilduitor este și faptul că tenorul a fost „...dintre puținii artiști ai timpului care au cântat întotdeauna dificila stretta din Trubadurul de Verdi, în Do major, tonalitatea originală”. Uimitoare carieră!

Calitate și universalitate

De altfel, directorul Operei din Viena a subliniat că ea s-a făcut „prin calitate și universalitate”, tenorul abordând cu egală dăruire și profesionalism o largă diversitate de stiluri prin 33 de roluri din componistica italiană, franceză, germană, rusă, cehă, română. Deși apreciază clasificările în artă ca lipsite de valoare, Ioan Holender a afirmat cu tărie că i-ar acorda lui Ludovic Spiess calificativul de „unic”. Desigur, ne asociem noi, unic prin vocea strălucitoare de sorginte lirică spre liricul spint și cu accente eroice, prin pasiunea în cânt și desenarea nobilă a țesăturilor de pe portativ, prin expresivitatea comunicării și expunerea însoțită de poetică elegantă, totul subsumat bunului gust și culturii stilistice. Unic prin monumentalitatea scenică, prin trăirea intensă venită dintr-o rară sensibilitate artistică. Caruso, Gigli, Pertile, Melchior, Slezak, Lauri-Volpi, del Monaco au fost numele faimoase ale istoriei cântului cu care a fost comparat Ludovic Spiess de presa vremii. Ioan Holender a apreciat că lucrul cu marii dirijori Herbert von Karajan, Leonard Bernstein, Josef Krips i-au desăvârșit formarea, i-au forjat calitățile, aducându-i arta pe cele mai înalte culmi. Desigur, nu trebuie uitate seriozitatea în pregătire, studiul intens, la care soția sa, pianista Gerda Spiess, și-a adus un prețios aport. Directorul Holender nu a uitat să-l sublinieze.

Ludovic Spiess, deși un adevărat „Weltbürger” – cum îl numea Ioan Holender, a cântat aproape jumătate din cele 450 de spectacole ale sale pe scena bucureșteană, pe scenele din țară, dăruind cu generozitate arta sa publicului românesc, servind cultura națională.

Decență și disciplină

Cătălin Ionescu Arbore,
Ioan Holender

Mare cunoscător al celor mai intime resorturi care făceau ca un artist să fie valabil vocal-scenic pentru un rol, un dirijor să pătrundă în adâncimile scriiturii, un ansamblu să funcționeze ca un ceasornic, un spectacol să captiveze, Ludovic Spiess și-a prelungit cariera ca primul director postrevoluționar al Festivalului Internațional „George Enescu” și apoi manager al Operei Naționale. Aprecia Ioan Holender că „dorința de a înfățișa publicului decența și disciplina primei instituții lirice a țării au fost pentru el mai presus de orice” și completa: „Spiess s-a distanțat, fără disprețuire însă, de cei care voiau să pară mai importanți decât sunt”... O verticalitate de la care nu a abzis niciodată.

„**Om liric**, sufletist și inimos, tenorul s-a stins în mijlocul naturii, în ambientul pe care, poate, și l-a dorit", au fost cuvintele răscolitoare ale lui Ioan Holender. **Om liric**, ce sintagmă minunată și cât de potrivit folosită pentru un artist a cărui fire poetică o simțeai în spatele năvalnicului temperament.

Cuvântul directorului Operei de Stat din Viena – un portret de neuitat al celui care a fost Ludovic Spiess!

Piața Operei bucureștene trebuie să se numească „Piața Ludovic Spiess"

Acest subtitlu a mai existat în revista CULTURA nr. 21 (73) din 11 mai 2006, sub aceeași semnătură ca acum. Ioan Holender a devoalat că i-a solicitat la Viena primarului general al capitalei României, Adriean Videanu, să aprobe ca Piața Operei să poarte numele „Ludovic Spiess", fapt acceptat pe loc. Și cum decizia oficială se lasă așteptată, i-a adresat din nou, de data aceasta în public, rugămintea. Asistența, care a umplut sala până la refuz (s-au amplasat chiar banchete suplimentare), a susținut-o prin aplauze. Sperăm odată în plus că fierbintele mesaj va fi receptat cum se cuvine, întru eternizarea memoriei marelui tenor.

Spectacolul

Probabil că emoția serii comemorative și prezența exigentului director al Operei de Stat din Viena și-au pus amprenta asupra concentrării ansamblurilor și soliștilor. S-a cântat de multe ori neglijent (corul în scena templului), ezitant (tenorii în tabloul triumfal), cu alămuri impure (celebrul marș din aceeași secvență). Decalaje s-au resimțit pe alocuri, cu toată prezența experimentatei baghete a lui Cornel Trăilescu, promotorul tempilor corecți, cursivi și echilibrați. Era oare nevoie de mai multe repetiții?

Este drept că și tenorul oaspete, spaniolul Ignacio Encinas, a afișat unele deficiențe ritmice (chiar în primul act, fraza ...**le schiere egizie condurrà**, în actul al IV-lea, **Di mie discolpe i giudici**) sau de intonație (duetul final). În pofida faptului că interpretul lui Radamès se află către sfârșitul carierei, registrul său acut și-a păstrat **squillo** iar în marele ansamblu din scena triumfală a emis chiar un Do acut, la unison cu soprana, notă nescrisă în partitură dar care mi-a amintit de o performanță similară a lui Ludovic Spiess în seara clujeană din 30 noiembrie 1969. Fără să știe, Encinas l-a evocat pe marele tenor deși efortul l-a costat detimbrări ulterioare. În urmă cu patru decenii însă, la Opera Română din Cluj, spectaculosul Do al lui Spiess – îmi amintesc din transmisia radiofonică – a dominat autoritar ansamblul. Acum, la București, a fost soprana Roxana Briban care a încoronat momentul, strălucind, ca de altfel în toată seara.

Aida ei este frumoasă, pasională, poartă pecetea rafinamentului, a frazării captivante, susținute de o timbralitate bogată deși nelipsită de asprimi în registrul central-înalt. Există câteva puncte care ar trebui să-i stea în atenție cu precădere, în sensul omogenizării ambitusului, servirii d**olce** și fără stridență, pe linie melodică neîntreruptă, a Do-ului acut din aria Nilului (**... no, mai più...**). Lucrul asupra pianissimelor – care abundă în actul al III-lea și nu numai – trebuie să continue, întrucât emblematicele nuanțe au apărut de multe ori greu audibile, cu patină camerală improprie definirii verdiene.

Baritonul mexican Carlos Almaguer, valabil Amonasro, a cântat incisiv, cu oarecare balans al notelor acute din fraza **Dei Faraoni tu sei la schiava!** și fără preocupare foarte expresivă în rostirea – cheie a tatălui Aidei, **Pensa che un popolo vinto, straziato...**

În celelalte roluri principale au evoluat Pompeiu Hărăşteanu (Ramfis) și Gabriela Drăguşin (Amneris), alături de Dorina Cheşei (Marea preoteasă), Mihnea Lamatic (Regele), Valentin Racoveanu (Mesagerul).